

CZU: 343.433

DOI: 10.5281/zenodo.4309071

STABILIREA ECHILIBRULUI ECHITABIL ÎNTRE INTERESELE PĂRINȚILOR ȘI INTERESUL SUPERIOR AL COPILULUI

Violeta COJOCARU,
dr. habilitat, prof. univ.,
prorector USM, formator INJ
<https://orcid.org/0000-0003-3816-3318>

SUMAR

Circulația constantă a persoanelor la nivel mondial a condus la sporirea numărului de familii cu dimensiuni internaționale. Mobilitatea îmbunătățită a familiilor contribuie la intensificarea tendinței, remarcată în ultimii ani, privind divorțurile și despărțirile cu implicații transfrontaliere.

În conformitate cu Convenția de la Haga din 1980, copiii deplasați sau reținuți în mod ilicit, ca urmare a acestor despărțiri, trebuie să fie înapoiți rapid în țara în care își au reședința obișnuită. Instanțele din țara în care copiii își au reședința obișnuită se pronunță cu privire la fondul litigiului privind încredințarea. Sub acest aspect este foarte important ca instanțele din țara din care copilul a fost deplasat să dispună înapoierea în termen de șase săptămâni de la data depunerii cererii de înapoiere, stabilind un echilibru echitabil între interesele părinților și interesul superior al copilului.

Cuvinte-cheie: răpire, copil, interes superior, înapoiere, reținere, încredințare, instanță, hotărâre.

Răpirile internaționale de copii nu reprezintă o problemă nouă, iar frecvența acestora continuă să crească odată cu facilitarea călătoriilor internaționale, creșterea numărului căsătoriilor cu element de extraneitate și amplificarea ratei divorțurilor. Acest fenomen are consecințe grave atât asupra copilului cât și părintelui lăsat în urmă. Copilul este lipsit nu doar de contactul cu celălalt părinte, ci și de mediul

ESTABLISHING A FAIR BALANCE BETWEEN THE INTERESTS OF THE PARENTS AND THE BEST INTERESTS OF THE CHILD

SUMMARY

The constant movement of people worldwide has led to an increase of the number of internationally dimensioned families. Improved family mobility contributes to the intensification of the noticeable trend regarding divorces and separations with cross-border implications.

According to The Hague Convention, children who have been wrongfully displaced or detained as a result of such separations must be returned promptly to the country in which they have their habitual residence. The courts of the country in which they have their habitual residence shall rule on the substance of the entrustment dispute.

In this respect, it is very important that the national courts of the country from which the child was moved order the return within six weeks of the date on which the request for return was lodged, thus establishing a fair balance between the interests of the parents and the best interests of the child.

Key-words: abduction, child, best interests, displacement, detention, entrustment, court, decision.

său de origine și „transferat” într-o cultură cu care el poate să nu fi avut nici o legătură prealabilă. Persoana care comite actul răpirii deplasează copilul într-un alt stat cu un alt sistem juridic, structură socială, cultură și, de multe ori, limbă. Aceste diferențe, plus distanța fizică care este, în general, implicată, pot complica localizarea, recuperarea și returnarea copilului răpit la nivel internațional.

În acest articol vom analiza acel echilibru echitabil, stabilirea căruia revine în sarcina instanței de judecată pe cazuri în care copiii sunt strămutați sau reținuți de unul dintre părinți într-o altă țară decât țara de reședință obișnuită. Vom supune analizei noțiunile de interes superior al copilului și reședin-

ță obișnuită. Ne vom expune asupra aplicării instrumentelor internaționale în ordinea juridică internă.

O soluție pentru strămutarea transfrontalieră ilegală a fost oferită de Convenția de la Haga din 1980 [3]. Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii urmărește combaterea răpirii parentale de copii prin asigurarea unui sistem de cooperare între autoritățile centrale și a unei proceduri rapide pentru returnarea copilului în țara de reședință obișnuită a acestuia. Motivele adoptării Convenției sunt expuse în mod coerent în preambul, enunțând convingerea profundă a statelor semnatare că interesul copilului este de importanță primordială în orice problemă privind încredințarea sa, dorința de a proteja copilul, pe plan internațional, împotriva efectelor dăunătoare ale unei deplasări ilicite și de a întocmi proceduri în vederea garantării înapoierii imediate a copilului în statul reședinței sale obișnuite, precum și de a asigura protecția dreptului de vizitare. Obiectul Convenției, potrivit articolului 1 al acesteia, îl constituie două componente: de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant și de a face să se respecte efectiv în celelalte state contractante drepturile privind încredințarea și vizitarea, care există într-un stat contractant.

Republica Moldova a devenit parte la Convenția de la Haga din 1980 prin Hotărârea Parlamentului nr.1468 din 29.01.1998 cu privire la aderarea Republicii Moldova la Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, formulând o rezervă în acest context: „În temeiul articolului 42 al Convenției, întru aplicarea alineatului 3 al articolului 26, Republica Moldova declară că își va asuma spezele prevăzute la alineatul 2 al articolului 26 doar în măsura în care aceste speze vor fi acoperite de sistemul național de asistență judiciară și juridică” [6].

Cu părere de rău, doar în 2020 s-au făcut primii pași necesari în vederea implementării acestei Convenții. Astfel, menționăm modificările care au intrat în vigoare pe 14 august 2020 la Legea nr.140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, în art.7, lit o) – „în cooperare cu autoritățile tutelare locale, cu alte autorități și instituții care activează în domeniile asistenței sociale, educației, ocrotirii sănătății, precum și cu organele de drept, întreprinde măsurile necesare pentru asigurarea implementării prevederilor Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, adoptată la Haga la 25 octombrie 1980, și celor ale Convenției Europene asupra recunoașterii și executării deciziilor privind supravegherea copiilor și restabilirea supravegherii copiilor, adoptată la Luxemburg la 20 mai 1980” și art. 7¹, lit. b) – „exercită atribuțiile de autorita-

te centrală desemnată în contextul implementării prevederilor Convenției asupra protecției copiilor și cooperării în materie de adopție internațională, încheiată la Haga la 29 mai 1993, celor ale Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980, și celor ale Convenției Europene asupra recunoașterii și executării deciziilor privind supravegherea copiilor și restabilirea supravegherii copiilor, adoptată la Luxemburg la 20 mai 1980” [7].

Convenția de la Haga din 1980 vizează exclusiv aspectele civile ale deplasării sau reținerii ilicite a copilului și nu afectează problema unor eventuale consecințe penale. Cazurile de răpire și reținere a copiilor pot oferi temeuri de acționare în justiție în baza Convenției de la Haga din 1980, dacă au o natură internațională. Această Convenție se aplică oricărui copil care avea reședința obișnuită într-un stat semnatar imediat înainte de încălcarea drepturilor privind încredințarea sau vizitarea. Convenția se aplică copiilor cu vârste sub 16 ani, cu condiția ca atât țara de reședință obișnuită a copilului cât și țara în care copilul se află în prezent să fi ratificat Convenția.

Convenția oferă un mecanism real pentru înapoierea imediată a copiilor în țara de reședință și urmărește să restaureze statu-quo anterior răpirii. Autoritățile centrale ale țărilor implicate trebuie să coopereze între ele în scopul realizării obiectivelor Convenției de la Haga.

Un principiu fundamental al Convenției de la Haga este acela că copilul trebuie înapoiat cât mai curând posibil în locul său de reședință înainte de deplasare. Cu toate acestea, Convenția de la Haga stabilește șase argumente posibile sau excepții la înapoierea obligatorie a unui copil. Sarcina probei aparține părintelui care se opune înapoierii.

Pentru împotrivirea înapoierii copilului, trebuie să se stabilească următoarele:

- a) că a trecut mai mult de un an de la momentul deplasării sau neînapoierii ilicite până la momentul introducerii cererii înaintea autorității judiciare sau administrative și copilul este acum acomodat cu noul mediu (art. 12); sau
- b) că persoana care solicita înapoierea „nu exercita efectiv dreptul privind încredințarea la data deplasării sau neînapoierii” (art. 13 alin. 1 a); sau
- c) că persoana care solicita înapoierea „consimțise sau încuviințase ulterior acestei deplasări sau neînapoierii” (art. 13 alin. 1 a).

De asemenea, Convenția de la Haga din 1980 ține cont de faptul că neînapoierea se poate dovedi uneori justificată pentru motive obiective care corespund intereselor copilului. Acesta este raționamentul care explică existența excepțiilor, în special

în cazul unui risc grav, ca întoarcerea sa să expună copilul la daune fizice sau psihologice sau să plaseze într-un alt fel copilul într-o situație intolerabilă (art.13, primul paragraf (b)).

Acest instrument juridic acordă cea mai mare importanță interesului superior al copilului.

Principiul general care călăuzește toate documentele internaționale în materia drepturilor copilului este inclus în dispoziția articolului 3 al Convenției ONU: „În toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire sociale, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să constituie o considerație primordială” [4].

De menționat este faptul că principiul interesului superior al copilului nu reprezintă o novație pentru documentele internaționale în materia drepturilor omului, acesta fiind reflectat pentru prima dată în Declarația drepturilor copilului din 1959: „Copilul se va bucura de ocrotire specială și i se vor oferi posibilități favorabile și înlesniri, prin lege și prin alte mijloace, care să-i îngăduie să se dezvolte fizic și moral, spiritual și social, în condiții de libertate și demnitate. Legiferarea acestor obiective va avea drept considerent suprem optima satisfacere a intereselor copilului” [5].

La o primă vedere, dispoziția art.3 al Convenției ONU nu oferă nici o explicație detaliată asupra modului său de aplicare, nu fixează nici o obligație specifică, ci doar consacră principiul interesului superior al copilului ca pe un considerent primordial. Formularea „în toate deciziile” este foarte generală și include, în opinia noastră, toate intervențiile făcute în privința copiilor. Jean Zermatten consideră că „legiuitorul, din respect pentru principiul prevăzut în art.5 al Convenției, nu a dorit să intervină în sfera familială pentru a sublinia responsabilitatea părinților; și să păstreze acestui principiu șansa de a fi admis de toți” [20, p.6]. Utilizarea acestui superlativ semnifică faptul că în toate circumstanțele interesul copilului trebuie să prevaleze, ca fiind superior (cel mai bun) oricărui alt interes.

Noțiunile de „interes” și „superior” împreună semnifică faptul că ceea ce trebuie vizat este „bunăstarea” copilului, așa cum este definită în mai multe prevederi ale Convenției ONU, îndeosebi în preambul (paragrafele 5 și 10) și în pct. 2 al articolului 3 al acesteia.

Dacă există dubii în ceea ce privește determinarea interesului superior al copilului în raport cu interesele altor persoane sau grupuri de persoane, trebuie să recunoaștem că această noțiune nu poate fi fondată în mod real pe elemente clare sau obiective, ea trebuind, deci, să fie înlocuită cu noțiunea de „cel mai mic rău posibil” [21, p.32]. Anume această nouă expresie „cum să facem cât mai puțin rău” o

înlocuiește pe cea de „interes superior” al copilului și trebuie să influențeze decizia.

Dacă recurgem la analiza literală, constatăm că în dispoziția articolului se vorbește despre „o considerație generală” dar nu despre „una primordială”. Această nuanță, în realitate, semnifică faptul că în cazurile când autoritatea (judecătorească, administrativă, politică) urmează să ia o decizie, ea trebuie să acorde o importanță particulară interesului superior al copilului, însă așa încât acest interes să nu prejudicieze alte interese (cel al părinților, al altor copii, al adulților, al statului), care, de asemenea, au valoare [2, p.8-15].

Conceptul de „interes superior al copilului” se regăsește și în alte articole ale Convenției ONU, în situații speciale, cum ar fi în cazul separării de părinți: copiii nu vor fi separați de părinți, împotriva voinței lor, „decât atunci când autoritățile competente, în urma unei reexaminări oficiale, constată, în acord cu legislația și procedurile valabile, că o asemenea separare este necesară intereselor superioare ale copilului”; statele trebuie să respecte dreptul copilului de a păstra legătura cu ambii părinți, „în afară de cazul în care acest lucru este contrar interesului superior al copilului” (art. 9, alin. (1) al Convenției); în cazul responsabilităților părintești: ambii părinți au răspundere comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului și „aceștia trebuie să se conducă, înainte de orice, după interesul superior al copilului” (art. 18 al Convenției); în cazul privării de mediul familial: copiii lipsiți de mediul lor familial, temporar sau definitiv, sau care, „în propriul lor interes, nu pot fi lăsați în acest mediu”, au dreptul la protecție și la ajutor special din partea statului (art. 20 al Convenției); în cazul adopției: statele trebuie să se asigure că rațiunea primordială în acest domeniu este interesul superior al copilului (art. 21 al Convenției); în cazul privării de libertate: copiii privați de libertate vor fi separați de adulți „în afară de cazul în care se consideră că este în interesul superior al copilului să nu se procedeze astfel” (art. 37 lit. c)); la audierile în fața tribunalului a cazurilor de încălcare a legii penale de către un minor: părinții sau reprezentanții legali ai copilului trebuie să fie prezenți „dacă acest lucru nu este considerat contrar interesului superior al copilului” [art. 40 alin. (2) lit. b)(iii)].

În acest sens, drepturile copilului proclamate în numele interesului copilului permit formularea unei idei mai precise privind conținutul principiului interesului superior al copilului. Noțiunea *interesul superior al copilului* prezintă mai multe particularități. Contrar majorității articolelor Convenției, articolul 3, p.1 nu constituie un drept subiectiv ca atare, acesta instituind un principiu de interpretare care urmează a fi utilizat în toate formele de intervenție față de copii [19, p.7].

Această dispoziție impune, totuși, o obligație pentru state – aceea de a ține cont de interesul superior al copilului în cazul adoptării vreunei decizii oficiale. Articolul 3 nu poate fi privit izolat, acesta aparținând unui tot întreg și instituind un statut nou: copilul – subiect de drepturi. Conceptul interesului superior al copilului este o noțiune pe termen lung, deoarece privește situația copilului în perspectiva viitorului său. Copilul evoluează și, respectiv, interesul său trebuie să fie detașat de noțiunea de „imediat”, pentru a privilegia viziunea viitorului.

Pentru a reitera, problema decisivă este dacă echilibrul echitabil care trebuie să existe între interesele concurente – cele ale copilului, ale celor doi părinți și ale ordinii publice – a fost atins, în marja de apreciere acordată statelor. Cu toate acestea, statele trebuie să se asigure că interesele superioare ale copilului trebuie să fie considerația primară și că obiectivele de prevenție și întoarcere imediată corespund interesului superior al copilului.

CtEDO a reținut că există un consens larg – inclusiv în dreptul internațional – în sprijinul ideii că în toate deciziile care privesc copiii interesele supreme ale acestora trebuie să aibă o importanță prioritară.

Potrivit noii proceduri din Capitolul XXVI al Codului de procedură civilă, denumit „**Înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare a copilului**”, cererea privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului, în conformitate cu Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980, se depun la Curtea de Apel Chișinău de către autoritatea centrală din Republica Moldova pentru implementarea prevederilor Convenției menționate sau de către reclamant (art. 293¹).

Cererea se examinează, în mod prioritar, de către Curtea de Apel în ședință închisă, cu participarea obligatorie a reclamantului și a părâtului sau a reprezentanților acestora. Instanța judecă cauza în fond în termen de 10 zile lucrătoare de la data admiterii cererii (art. 293³).

Hotărârea judecătorească integrală se întocmește în termen de 14 zile de la data pronunțării dispozitivului acesteia și poate fi atacată cu recurs (art. 293⁴) [1].

Susținem procedura de examinare și pronunțare, în regim prioritar, a cererilor privind returnarea la locul habitual de trai sau exercitarea dreptului de vizitare în conformitate cu Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii.

În conformitate cu jurisprudența stabilită, scopul și sensul conceptului de „reședință obișnuită” a unui copil trebuie determinate în conformitate

cu interesul superior al copilului și, în particular, cu criteriul proximității. Acest concept corespunde locului care reflectă un oarecare nivel de integrare a copilului într-un mediu social și familial, care trebuie stabilit de instanța națională, luând în calcul toate circumstanțele specifice fiecărui caz în parte. Dintre toate criteriile de stabilire a reședinței obișnuite a copilului, prezența fizică a copilului în statul membru respectiv are o importanță deosebită.

În cazul răpirii internaționale de copii, există posibilitatea de adresare la CtEDO, această oportunitate servind drept garant întru respectarea Convenției de la Haga din 1980 de către autoritățile statale. Majoritatea cazurilor de răpire sunt examinate prin prisma articolului 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că, în contextul unei cereri de înapoiere în baza Convenției de la Haga, conceptul de interes superior al copilului trebuie evaluat în lumina excepțiilor oferite de Convenția de la Haga, care privesc:

- a) trecerea timpului (art. 12);
- b) condițiile de aplicare a Convenției de la Haga (art. 13 (a));
- c) existența unui „risc grav” (art. 13 (b));
- d) conformitatea cu principiile fundamentale ale statului solicitat cu privire la salvagardarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (art. 20).

Ce trebuie să facă autoritățile naționale, în baza articolului 8, în cazuri de răpire de copii, ca să nu ajungă cazul la CtEDO?

CtEDO a subliniat că articolul 8 solicită ca instanțele naționale:

- a) să realizeze o analiză atentă a speței (cerința de analiză adecvată);
- b) să pronunțe o decizie cu motive specifice și suficient de detaliate în lumina circumstanțelor cazului.

Pe lângă cerința de analiză adecvată și motivare, CtEDO a stabilit că articolul 8 include dreptul unui părinte de a asigura luarea măsurilor pentru reunirea cu copilul său și obligația autorităților naționale de a întreprinde aceste măsuri.

În particular, cazurile de răpire necesită:

- c) instrumentare urgentă de către autoritățile naționale;
- d) măsuri adecvate și efective de aplicare.

CtEDO a reiterat că în domeniul răpirii internaționale de copii obligația impusă de articolul 8 trebuie interpretată în lumina cerințelor Convenției de la Haga din 1980 (*Ignaccolo-Zenide c. României*) – „Curtea apreciază că obligațiile pozitive impuse de art. 8 din Convenție statelor contractante, în materie de reunire a unui părinte cu minorii, trebuie interpretate în lumina Convenției de la Haga

din 25 octombrie 1980 privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii (Convenția de la Haga). Aceasta este cu atât mai valabil în cauza de față, deoarece statul pârât este și el parte la acest instrument, al cărui articol 7 conține o listă de măsuri ce trebuie luate de state pentru asigurarea reîncredințării imediate a copiilor” [19, alin.95], cele ale Convenției privind drepturile copilului (**Maire c. Portugalia**) [10, alin.72] și ale regulilor și principiilor relevante din legislația internațională aplicabilă în relațiile dintre părțile semnatare (**X. c. Letoniei** [GC]) [18, alin.93].

Este necesar ca diversele organisme ale statului să își coordoneze eforturile pentru a implementa deciziile judiciare privind copilul. În (**Chabrowski c. Ucraina**), CtEDO a analizat eșecul autorităților statului în executarea unei decizii de înapoiere cu referință la faptul că părintele „răpitor” trăia în țară legal, că respectivul copil mergea la școală și fusese tratat la un spital public acolo. Acest lucru a demonstrat, în opinia Curții, că părintele „răpitor” se afla în raza tuturor măsurilor de constrângere [8, alin.108].

O schimbare a faptelor relevante poate justifica în mod excepțional neexecutarea unei decizii definitive de întoarcere. Cu toate acestea, CtEDO trebuie să fie satisfăcută că schimbarea faptelor relevante nu a fost determinată de eșecul statului în luarea tuturor măsurilor care pot fi așteptate în mod rezonabil să faciliteze executarea deciziei de întoarcere (**Sylvester c. Austriei**) [16, alin.63].

Obligația statului de a asigura punerea în executare a unei hotărâri judecătorești cu privire la drepturile părinților asupra copiilor este o obligație al cărei cel mai important aspect este celeritatea cu care este luată.

Utilizarea măsurilor de constrângere nu este dezirabilă. Cu toate acestea, utilizarea sancțiunilor nu trebuie exclusă în cazul unei conduite ilicite a părintelui cu care locuiește copilul (**P.P. c. Poloniei**) [13, alin.92].

Cazurile acoperite de Convenția de la Haga trebuie instrumentate urgent, deoarece trecerea timpului poate avea consecințe iremediabile pentru relațiile dintre copil și părintele care nu locuiește cu acesta (**Vilenchik c. Ucrainei**) [17, alin.53].

Articolul 11 din Convenția de la Haga solicită autorităților judiciare sau administrative implicate să acționeze cu promptitudine în procedurile pentru întoarcerea copiilor, iar neluarea unei acțiuni în termen de șase săptămâni poate conduce la o solicitare a motivului de întârziere.

Întârzierile procedurii pot permite CtEDO să concluzioneze că autoritățile nu și-au respectat obligațiile pozitive în baza CEDO (**Shaw c. Ungariei**). CtEDO a luat în calcul, *inter alia*, că într-o perioadă de 11 luni singurele măsuri de executare întreprinse au fost cererile eșuate ale executorului

judecătoresc privind întoarcerea copilului și impunerea unei sume relativ mici de amendă într-un caz [15, alin.72].

În **Severe c. Austriei**, instanțele naționale au avut nevoie de aproape cinci ani și jumătate până la hotărârea de executare a deciziei de înapoiere [14, alin.72].

În evaluarea unei petiții pentru întoarcerea unui copil, instanțele nu trebuie să ia în calcul doar factorii care pot reprezenta o excepție pentru întoarcerea imediată a copilului, ci trebuie să ia o decizie cu motivări specifice în lumina circumstanțelor cazului. Cu alte cuvinte, ele trebuie să ia o decizie care este suficient de motivată pe acest subiect.

Motivarea instanțelor naționale nu trebuie să fie automată și stereotipă, ci suficient de detaliată în lumina excepțiilor prevăzute în Convenția de la Haga din 1980, care trebuie interpretate cu strictețe [18, alin.107].

Trebuie reținut că atât refuzul de a ține cont de obiecțiile de înapoiere care pot cădea sub incidența articolelor 12, 13 și 20 din Convenția de la Haga cât și motivarea insuficientă în decizia care respinge aceste obiecții contravin articolului 8 din CEDO.

Măsurile privind executarea deciziilor de întoarcere trebuie să fie adecvate și eficiente. Pentru a evalua acest lucru, CtEDO poate lua în calcul câțiva factori, precum:

- a) conduita persoanei care solicită întoarcerea. În **Nuutinen c. Finlandei**, CtEDO a ținut cont de faptul că persoana care a solicitat întoarcerea contribuise la întârzieri în faza de executare, fără a coopera suficient cu autoritățile sociale în cadrul procedurilor judecătorești [20, alin.135];
- b) conduita persoanei care a reținut copilul. În **Maumousseau și Washington c. Franței**, CtEDO a luat în calcul conduita obstructivă a părintelui răpitor [11, alin.84].

În jurisprudența CtEDO, în privința răpirii internaționale de copii noi deosebit două categorii de cauze: în care cererea a fost depusă de către părintele al cărui copil a fost răpit și în care cererea a fost depusă la CtEDO de către părintele care a răpit copilul. CtEDO efectuează în mod inevitabil o analiză a interesului superior al copilului în aceste cazuri.

CtEDO a subliniat că instanțele naționale trebuie să analizeze detaliat situația familială și circumstanțele particulare ale fiecărui caz. Trebuie acordată atenția cuvenită, în scopul procedurilor Convenției de la Haga din 1980, interesului suprem al copilului care trebuie echilibrat atent cu alte interese vizate. Orice decizie de întoarcere sau neîntoarcere a unui copil trebuie să se bazeze pe temeuri relevante și suficiente.

În cele din urmă, apreciem Convenția de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale

de copii, ca fiind un instrument valoros întru protecția copilului supus fenomenului răpirii parentale internaționale prin instituirea unui mecanism de returnare a acestuia la reședința sa obișnuită. Protecția copilului, în egală măsură, se realizează și atunci când nu se dispune întoarcerea acestuia, or, nu ar fi justificată satisfacerea cererii de înapoiere atunci când aceasta nu este înaintată într-un termen rezonabil, iar copilul este deja integrat în noul său mediu social, sau în ipoteza în care copilul se împotrivesc înapoierii sale și deja a atins o vârstă suficient de matură ca să-i fie luată în considerație opinia, ori, mai mult de atât, atunci când există un risc grav ca înapoierea copilului să-l expună pe acesta unui pericol. Luând în considerație cele prezentate mai sus, susținem că la temelia Convenției se află, prin excelență, principiul respectării interesului superior al copilului, întrucât și în cazurile de nereturnare a minorului este implicat, în mod indirect, interesul superior al acestuia.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr.225 din 30 mai 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 285-294.
2. Cojocaru V., Cereteu A. Principiile protecției copilului aflat în situație de risc și a copilului separat de părinți. În: *Revista Națională de Drept*, 2020, nr.7-9, p. 8-15.
3. Convenția de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii din 25 octombrie 1980. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 iulie 1998. În: *Tratate Internaționale*, 1999, nr.15.
4. Convenția cu privire la drepturile copilului din 29.11.1989. În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993. În: *Tratate Internaționale*, 1998, nr.1.
5. Declarația drepturilor copilului. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr.1386 A(XI) din 20.11.1959.
6. Hotărârea Parlamentului cu privire la aderarea Republicii Moldova la Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale și la Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii. Nr. 1468 din 29 ianuarie 1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr.14-15.
7. Legea Republicii Moldova privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Nr.140 din 14 iunie 2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.167-172.
8. *Case of Chabrowski v. Ukraine*, ECHR, 17 January 2013. <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-115888> (vizitat 22.11.2020).
9. *Case of Ignaccolo-Zenide v. Romania*, ECHR, 25 January 2000. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58448> (vizitat 20.11.2020).
10. *Case of Maire v. Portugal*, ECHR, 26 June 2003. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61184> (vizitat 27.11.2020).
11. *Case of Maumousseau and Washington v. France*, ECHR, 6 December 2007. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83823> (vizitat 27.11.2020).
12. *Case of Nuutien v. Finland*, ECHR, 27 June 2000. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58736> (vizitat 26.11.2020).
13. *Case of P.P. v. Poland*, ECHR, 8 January 2008. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150355> (vizitat 23.11.2020).
14. *Case of Severe v. Austria*, ECHR, 21 September 2017. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177079> (vizitat 26.11.2020).
15. *Case of Shaw v. Hungary*, ECHR, 26 July 2011. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105758> (vizitat 24.11.2020).
16. *Case of Sylvester v. Austria*, ECHR, 24 April 2003. <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-61054> (vizitat 22.11.2020).
17. *Case of Vilenchik v. Ukraine*, ECHR, 3 October 2017. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177228> (vizitat 23.11.2020).
18. *Case of X v. Latvia*, ECHR, 26 November 2013. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-138992> (vizitat 21.11.2020).
19. Parker S. The Best Interests of the Child – Principles and Problems”. In: P. Alston (ed.), *The Best Interests of the Child*, Oxford, 1994.
20. Zermatten J. *L'intérêt supérieur de l'enfant: De l'Analyse Littérale à la Portée Philosophique*, IDE, 2003. 30 p.
21. Zermatten J. *Introduction à la Convention des Nations Unies relatives au droits de l'enfant: L'intérêt supérieur de l'enfant, ses droits participatifs*, DIE, Geneve, 2005.